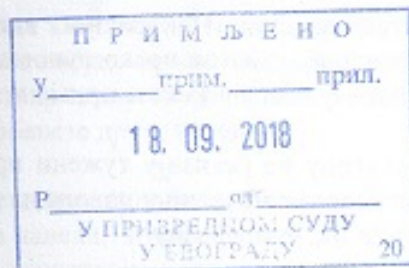

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 199/2017
22.02.2018. година
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судије: др Драгише Б. Слијепчевића, као председника већа, судије Бранка Станића и судије Гордане Ајншилер Поповић, као чланова већа, у правној ствари тужиоца из Београда, коју заступа пуномоћник Мирослав Рњаковић, адвокат из Београда, против тужених: 1) ВОЈВОЂАНСКА БАНКА а.д. из Београда, коју заступа пуномоћник Владимир Лукић, адвокат из Београда; 2) из Београда, коју заступа пуномоћник Јасмина Рајковић, адвокат из Београда, ради **утврђења ништавости уговора**, вредност предмета спора 27.649.364,00 динара, решавајући о ревизији тужиље која је изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 15 од 02.03.2017. године, донео је у седници већа одржаној дана 22.02.2018. године, следеће

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуде Привредног апелационог суда Пж број 15 од 02.03.2017. године и Привредног суда у Београду П број 13 од 28.05.2015. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П број од 28.05.2015. године у ставу 1. изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да су апсолутно ништави уговори о кредиту број од 02.11.2007. године; број од 02.11.2007. године и број од 02.11.2007. године закључени између парничних странака. Ставом 2. изреке, одбијен је захтев тужиоца за ослобађење од плаћања трошкова поступка, а ставом 3. изреке је тужилац обавезан да туженом првог реда на име трошкова парничног поступка плати 296.000,00 динара. Ставом 4. изреке тужилац је обавезан да туженом другог реда на име трошкова парничног поступка плати 373.500,00 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж број од 02.03.2017. године је одбијена као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П број од 28.05.2015. године. Одбијен је и захтев туженог другог реда ВОЈВОЂАНСКЕ БАНКЕ а.д. из Новог Сада за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж број од 02.03.2017. године, тужила преко пуномоћника из реда адвоката је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

У одговору на ревизију тужени првог реда ВОЈВОЂАНСКА БАНКА а.д. Нови Сад је оспорила у целини наводе из ревизије и предложила ревизијском суду да исту одбије као неосновану.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 и 55/14) и утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2) Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Друге битне повреде поступка се не истичу.

Према стању у списима предмета тужилац је поднео тужбу ради ништавости уговора који су закључени између туженог првог реда у својству банке и туженог другог реда у својству корисника кредита, и то: уговора о кредиту од 02.11.2007. године; од 02.11.2007. године и од 02.11.2007. године. У сви наведеним уговорима тужила има својство гаранта и солидарног дужника.

У току поступка није било спорно да је првотужени покренуо поступак принудне наплате против тужиље активирањем меница на основу решења о извршењу на основу веродостојне исправе Првог основног суда у Београду 10 Ив бр. од 16.07.2012. године. У поступку није било спорно да правни претходник друготуженог није вратио одобрена кредитна средства.

Ценећи правну ваљаност одредби предметних уговора о кредиту, посебно оних на које тужилац указује својим тужбеним захтевом, а које се односе на обрачун и наплату камате, нижестепени судови су закључили да су исте у свему и у складу са законом, те да не постоје услови да се предметни уговори прогласе као апсолутно ништавим.

Међутим, основано се у ревизији тужиоца истиче да су нижестепени судови превидели чињеницу да се у конкретним случајевима ради о уговорима о кредиту са валутном клаузулом, односно да су исти индексирани у иностраној валути.

Судови се нису изјаснили на тврдњу тужиље да ли је у конкретном случају дошло до повреде забране двоструког обезбеђења, да ли је оправдано да банка своја потраживања по основу уговора о кредиту обезбеђује двоструком клаузулом, тј. истовременим уговарањем валутне клаузуле и клаузуле о променљивој каматној стопи. Нижестепени судови се нису изјаснили ни о наводима тужбе да ли кумулативна примена ова два променљива елемента има за циљ монополски профит који банке остварују искоришћавањем своје економске позиције наметањем неправичних услова уговора. Судови се нису изјаснили ни о наводима тужбе да ли је двострука заштита супротна начелу равноправности

страна у облигационом односу, начелу забране злоупотребе права, начелу забране стварања искоришћавања монополског положаја, начелу једнаке вредности давања и обавезе уговорних страна да у остваривању својих права се уздрже од поступања којима би се отежало извршење обавезе друге стране.

Према оцени ревизијског суда, нижестепени судови су били дужни да цене разлоге ништавости уговора које је тужилца навела, и да у складу са чланом 109 Закона о облигационим односима, оцене ништавост уговора и по службеној дужности. Зато је потребно да се расправи и утврди: да ли је од закључења уговора, до дана подношења тужбе дошло до енормног раста швајцарског франка у односу на еуро и динар. У том контексту потребно је расправити и да ли је друга уговорна страна – банка, могла предвидети раст курса швајцарског франка. Уколико јесте, треба утврдити да ли је иста приликом закључења уговора у писаном облику упозорила тужилцу на негативне последице које ће изазвати примена уговорене валутне клаузуле. Такав приступ и понашање банке даваоца кредита представља њену законску обавезу утемељену одредбом члана 12. Закона о облигационим односима, који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења. Принцип поштеног промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга и продавца, као и даваоца услуга разрађен је одредбама Закона о заштити потрошача који је важио у време закључења уговора („Службени гласник РС“ број 79/05), као и касније донетим савременим законима, који регулишу област заштите потрошача. Одредба члана 3. став 1. Закона, који је важио у време закључења уговора о кредиту, прописивала је право потрошача на информисаност. То право је подразумевало обавештење о свим чињеницама од значаја за његов правилан избор и заштиту од непоштеног промета. Информације о својствима производа и услуга и условима продаје по одредби члана 46. став 1. истог Закона, морају бити тачне, потпуне, основане, недвосмислене, јасне и благовремене. Закон у члану 11. установљава право потрошача на заштиту његових економских интереса при куповини производа, односно коришћења услуга. Прописана права потрошача, односно корисника услуга су истовремено обавеза продавца, односно даваоца услуга. Та права се сходно одредби члана 43. истог закона, односе и на финансијске услуге. Испуњење тих обавеза мора се ценити са становишта неспорно стручног знања банке као даваоца кредита и њене обавезе да искусно сагледа раније промене курса швајцарског франка и објективно оцени да ли је енорман раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужиоца, они су од значаја за правилну оцену ништавости спорног уговора. Нижестепени судови то нису учинили. Такође је потребно утврдити да ли је и под којим условима банка прибавила кредита средства пласирана тужиоцу на међубанкарском девизном тржишту. Ако јесте потребно је утврдити, по ком курсу је извршен трансфер тих средстава, односно да ли је банка у обавези да прибављена средства врати у тој или другој валути и по ком курсу се врши обрачун њеног дуга. То су одлучне чињенице којима се опредељује и основаност тужбеног захтева. Следом изложеног, суд је дужан да њихово постојање поуздано утврди у складу са правилом о терету доказивања.

На основу свега изложеног Врховни касациони суд применом процесних овлашћења из члана 416. Закона о парничном поступку је одлучио као у изреци.

Председник већа-судија
Др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марица Антонић

РС/ТТ